

Ứng dụng khoa học - công nghệ để liên kết các địa phương NHẪM MỞ RỘNG NGUỒN LỰC PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI

■ Thanh Đình, Phan Thị Hoa, Hoàng Thị Thúy Hằng
Trường Đại học Kinh tế Nghệ An

Khoa học - công nghệ là nhân tố xúc tác, là môi trường cần thiết và là sợi dây quan trọng để liên kết các bên liên quan trong phát triển kinh tế - xã hội giữa các địa phương trong một không gian nhất định để mở rộng nguồn lực phát triển. Đối với một địa phương có diện tích rộng lớn như Nghệ An, là tỉnh có diện tích tự nhiên lớn nhất cả nước, địa hình lại bị các ngọn núi, các dòng sông chia cắt thì vai trò liên kết giữa các địa phương của nhân tố khoa học - công nghệ lại càng rõ ràng hơn. Vậy nên, trong chiến lược phát triển lâu dài, phát huy vai trò của khoa học và công nghệ vào liên kết các địa phương để mở rộng nguồn lực phát triển là vấn đề cần phải được quan tâm.

Liên kết giữa các địa phương là vấn đề quan trọng trong quá trình phát triển của Nghệ An

Vấn đề này xuất phát từ tình hình thực tiễn của Nghệ An hiện nay. Tỉnh rộng nhất nước, có cả khu vực đồng bằng ven biển, trung du, miền núi thấp và miền núi cao,

trải dài cả theo chiều Bắc - Nam hay Đông - Tây. Điều đó làm cho điều kiện tự nhiên, khí hậu, thổ nhưỡng, các loại tài nguyên... của Nghệ An đều đa dạng và phong phú. Nhưng cũng vì quá rộng lớn

và bị chia cắt nên sự liên kết giữa các địa phương trong tỉnh gặp nhiều khó khăn.

Từ vùng đồng bằng ven biển với các sản phẩm mang đặc tính biển rất đa dạng và phong phú nhưng để phân phối lên cho vùng miền núi và núi cao thì phải vượt qua một khoảng cách địa lý rất xa. Nhiều con sông, con suối, nhiều dãy núi, ngọn đồi chia cắt khiến cho việc đi lại cũng trở nên vô cùng khó khăn. Và đó cũng chính là sự khó khăn dành cho các mặt hàng lâm thổ sản khi muốn tiến vào thị trường khu vực đồng bằng miền xuôi. Tính chất tự nhiên cũng như văn hóa ở các khu vực này rất khác nhau nên cơ cấu hàng hóa và nhu cầu thị trường cũng khác nhau. Do đó, việc giao thương đi lại, buôn bán, trao đổi là rất cấp thiết. Và việc liên kết giữa các địa phương có các sản phẩm khác biệt nhau để thỏa mãn nhu cầu cho con người là vô cùng quan trọng. Nhưng việc này lại gặp quá nhiều khó khăn, ngăn trở.

Liên kết giữa các địa phương sở dĩ quan trọng là vì nó tạo ra sự cân bằng trong thị trường giữa các khu vực. Nhu cầu về lâm thổ sản, về các đặc sản của rừng núi và cả những sản phẩm văn hóa của người dân tộc thiểu số ở miền núi, của những người miền xuôi cũng đang tăng lên nhanh chóng. Ngược lại, nhu cầu của người miền núi về các hải sản, hàng hóa được sản xuất ở miền xuôi cũng đang tăng lên không kém so với chiều ngược lại. Nhu cầu tiêu thụ ngày càng mở rộng thì sự liên kết ngày càng cấp thiết để giải quyết các nhu cầu đó. Bản thân sự liên kết không chỉ để thỏa mãn nhu cầu tiêu thụ của khách hàng, mà còn để các địa phương có thể phát triển các sản phẩm thế mạnh của mình. Sự liên kết

thúc đẩy địa phương phát huy được tiềm lực vốn có của mình mà không bị thiếu hụt các sản phẩm khác vì sẽ được bù đắp thông qua quá trình trao đổi. Người dân biển có thể tập trung vào sản xuất các sản phẩm như hải sản, muối mà không lo thiếu thốn các sản phẩm khác, kể cả lâm thổ sản từ miền núi hay các hàng hóa thiết yếu khác, bởi tất cả sẽ được bù đắp lại qua sự trao đổi trên thị trường. Như vậy thì năng suất và sản lượng hàng hóa sẽ được tăng lên nhanh chóng khi mà sản xuất được chuyên môn hóa. Và con người cũng có điều kiện để tập trung vào những hoạt động kinh tế mà họ có nhiều kỹ năng và tri thức nhất.

Khoa học và công nghệ là một hạ tầng quan trọng

Hạ tầng khoa học và công nghệ là khái niệm mới, là nhân tố mới trong phát triển kinh tế - xã hội ở nước ta hiện nay. Trước đây, khoa học và công nghệ không được xếp vào lĩnh vực cơ sở hạ tầng, thậm chí nhiều người còn coi nó thuộc kiến trúc thượng tầng. Nhưng hiện nay thì khoa học và công nghệ đã trở thành một hạ tầng quan trọng, là động lực cần thiết cho quá trình phát triển kinh tế - xã hội. Đặc biệt, trong bối cảnh sự chênh lệch phát triển giữa các địa phương thuộc khu vực thành thị và nông thôn ngày càng giãn nở, thì hạ tầng khoa học và công nghệ càng trở thành một nhân tố vô cùng quan trọng để giải quyết mối quan hệ giữa các địa phương với nhau, tạo điều kiện để các địa phương liên kết ngày càng chặt chẽ hơn. Vậy nên cần phải rất quan tâm đến các giải pháp về hạ tầng công nghệ thông tin để mở rộng nguồn lực và hạn chế những khó khăn do điều kiện tự nhiên và cả cơ sở vật chất hạ tầng gây nên.

Nếu các yếu tố hạ tầng khác trước đến nay đã khẳng định được vị thế của mình một cách rõ ràng: Hạ tầng giao thông vận tải phát triển giúp cho việc đi lại, vận chuyển hàng hóa được thuận tiện hơn; Hạ tầng cơ sở sản xuất như nhà máy, xí nghiệp, máy móc, kho chứa, bến bãi... giúp cho việc sản xuất hàng hóa được nâng cao năng suất và chất lượng, tạo ra nguồn hàng hóa phong phú, đa dạng để cung cấp cho thị trường; Hạ tầng điện, đường, trường, trạm vốn là những nhân tố để hiện

đại hóa các hoạt động giáo dục, y tế, giúp nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của người dân ở hầu hết các địa phương. Vậy thì, hạ tầng khoa học và công nghệ cũng giữ những vai trò, vị thế quan trọng. Nhất là trong bối cảnh như ở Nghệ An, vốn là địa phương rộng lớn, bị chia cắt bởi địa lý thì khoa học và công nghệ lại càng quan trọng trong quá trình phát triển. Khoa học và công nghệ giúp cho công tác quản lý được chặt chẽ hơn, sự liên kết giữa các địa phương, các doanh nghiệp, các nhóm xã hội được thuận tiện hơn. Khoa học và công nghệ cũng tạo ra những công cụ kiểm tra, giám sát lẫn nhau, giúp cho các mối quan hệ trở nên minh bạch hơn.

Khoa học và công nghệ được coi là lĩnh vực mũi nhọn trong quá trình phát triển bởi nó tạo ra sự tương tác và ảnh hưởng rộng lớn đến hầu hết các lĩnh vực khác, các nhân tố khác. Hầu như mọi lĩnh vực muốn phát triển đều phải đầu tư phát triển khoa học và công nghệ đi trước một bước và sử dụng khoa học và công nghệ như là một động lực quan trọng để phát triển. Trong mấy năm gần đây, chúng ta nói nhiều đến quá trình chuyển đổi số và xem đây là nhân tố quan trọng trong quá trình phát triển của địa phương, của quốc gia. Không chỉ ở cấp Trung ương, cấp tỉnh mà các huyện,

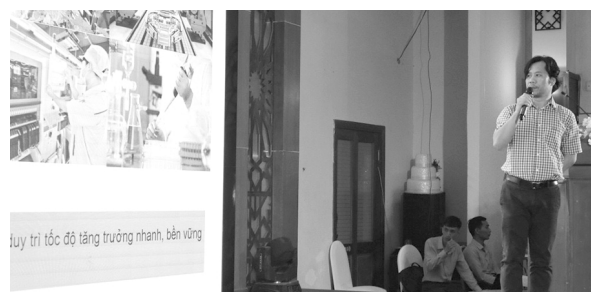
xã, các doanh nghiệp lớn hay vừa và nhỏ... cũng đều đẩy mạnh quá trình chuyển đổi số để phát triển. Chuyển đổi số, xét cho cùng là một quá trình vận dụng khoa học và công nghệ vào phát triển, cả trong quản trị xã hội lẫn phát triển kinh tế. Và chuyển đổi số là một bước đi quan trọng của chiến lược phát triển khoa học và công nghệ trong bối cảnh hiện nay. Nó có vai trò quan trọng đối với sự liên kết giữa các địa phương, các doanh nghiệp trong quá trình phát triển.

Vai trò của khoa học và công nghệ trong liên kết giữa các địa phương

Hạ tầng công nghệ thông tin giữ vai trò kết nối giữa các bên liên quan ở các địa phương khác nhau trong quá trình phát triển. Qua khoa học và công nghệ, các nhà quản lý, chính quyền các cấp, các doanh nghiệp, các tổ chức sản xuất, khách hàng và người tiêu thụ đều có thể kết nối với nhau mà không phải di chuyển. Phát triển hạ tầng khoa học và công nghệ chính là hạn chế sự di chuyển đi lại, hạn chế sự gặp gỡ trực tiếp, tạo điều kiện để các bên liên quan

Hội thảo khoa học Thúc đẩy hoạt động ứng dụng chuyển giao công nghệ khu vực phía Bắc và Bắc Trung Bộ

trao đổi, tiếp cận thông tin và chia sẻ, hợp tác với nhau mà không cần gặp nhau trực tiếp. Hạ tầng khoa học và công nghệ cho phép người sản xuất và người tiêu dùng, các đối tác làm ăn không phải di chuyển từ nông thôn ra đô thị hay ngược lại để làm việc với nhau. Thay vào đó, họ trao đổi và ký hợp đồng qua hệ thống mạng lưới do khoa học và công nghệ tạo ra một cách phù hợp. Hạ tầng khoa học và công nghệ phát triển cũng tạo ra “thế giới phẳng”, thu hẹp, thậm chí xóa nhòa khoảng cách giữa các địa phương, giữa các khu vực thành thị và nông thôn để tạo điều kiện cho sự phát triển giữa các khu vực, địa phương khác nhau. Hiện tại, hạ tầng khoa học và công nghệ ở các địa phương thuộc khu vực nông thôn Nghệ An còn hạn chế, nhất là ở các huyện miền núi phía Tây. Nhiều địa phương chưa thể kết nối Internet - một nhân tố quan trọng bậc nhất trong phát triển hiện nay, nhiều vùng đã kết nối được nhưng giá thành còn cao, chất lượng dịch vụ lại thấp nên không phải ai cũng tiếp cận được. Nhà nước cần đẩy mạnh đầu tư hạ tầng khoa học và công nghệ về khu vực nông thôn để tạo điều kiện cho sản xuất, kinh doanh ở khu vực, các địa phương khác nhau phát triển mạnh mẽ hơn dựa vào tiềm lực của mình.

Hạ tầng khoa học và công nghệ cũng là nhân tố kết nối các mạng lưới xã hội, các chuỗi hàng hóa giữa các địa phương khác nhau lại với nhau. Hiện nay, mạng lưới xã hội có vai trò vô cùng quan trọng trong phát triển và nó phụ thuộc nhiều vào hạ tầng khoa học và công nghệ, nhất là công nghệ thông tin. Sự hợp tác giữa các bên liên quan ở địa phương chủ yếu liên kết qua các mạng lưới xã hội dựa vào công nghệ thông tin. Vậy nên đầu tư hạ tầng khoa học và công nghệ và công nghệ thông tin là đầu tư quan trọng để phát triển đồng bộ các địa phương trong tỉnh. Cụ thể hơn thì nhà nước cần đầu tư hạ tầng chung từ trạm phát sóng đến các làng bản cũng như có chính sách hỗ trợ đặc thù để người dân tiếp cận công nghệ thông tin và phục vụ vào phát triển. Nhà nước cũng cần xây dựng các chương trình giáo dục, tập huấn để nâng cao năng lực tiếp cận công nghệ

thông tin cho người dân, nhất là người dân vùng nông thôn, vùng sâu vùng xa, để họ có điều kiện tiếp cận các nguồn lực phát triển một cách thuận lợi và hiệu quả.

Tóm lại, hạ tầng khoa học và công nghệ là nền tảng quan trọng để kéo các địa phương, các khu vực lại gần nhau hơn. Giúp cho các bên liên quan, các địa phương chia sẻ, hợp tác và tiếp cận thông tin, tiếp cận nguồn lực một cách thuận lợi hơn, vượt qua những giới hạn mà địa lý, điều kiện tự nhiên gây ra. Khoa học và công nghệ góp phần giảm tải sức ép lên một số địa phương đã phát triển, qua đó giúp cho các địa phương gần gũi, gắn kết nhau hơn, tạo ra sự phát triển đồng bộ hơn.

Giá trị của sự liên kết địa phương qua các thành tựu khoa học và công nghệ

Không một địa phương nào có đủ mọi lợi thế để phát triển tất cả các lĩnh vực hay tạo ra hầu hết các mặt hàng thiết yếu. Giả sử nếu có thì cũng sẽ có những lĩnh vực phải tốn chi phí rất lớn. Do vậy, thật khó để một địa phương phát triển một cách toàn diện và độc lập trong bối cảnh hiện nay. Càng khép kín, càng khu biệt với thế giới bên ngoài chỉ càng làm cho địa phương bị hạn hẹp nguồn lực, không phát huy được hết các tiềm năng, nguồn lực vốn có của mình và cũng không tận dụng được các nguồn lực ở địa phương khác. Vậy nên, chỉ có con đường liên kết để cùng phát triển là hướng đi chung cho tất cả các địa phương.

Trước đây, hợp tác giữa các địa phương chủ yếu dựa vào vị trí địa lý, cơ sở vật chất hạ tầng là chủ yếu. Hầu hết các địa phương đẩy mạnh liên kết với các địa phương bên cạnh do khoảng cách ở gần nhau nên thuận lợi cho việc giao lưu, đi lại, vận chuyển

hàng hóa. Với các địa phương cách xa nhau thì việc liên kết gặp nhiều khó khăn do đi lại. Nhiều khi, người ta vẫn tiến hành trao đổi các sản phẩm hàng hóa thiết yếu với nhau nhưng giá cả bị đội lên gấp nhiều lần. Trong lịch sử còn ghi lại vào cuối thế kỷ XIX, một tạ muối mua ở nơi sản xuất thuộc vùng Quỳnh Lưu, Diễn Châu vào khoảng 6 hào 2 xu, thì lên đến Cửa Rào (huyện Tương Dương) bán giá 6 đồng 5 hào (tức là tăng hơn chục lần). Đương nhiên, sự tăng giá này vừa có phần của thuế quan, gian thương không chế, nhưng cơ bản vẫn là do khoảng cách xa xôi, đi lại vận chuyển khó khăn nên bị đội giá cao như vậy. Ngày nay, khoa học và công nghệ phát triển, việc trao đổi, liên kết giữa các địa phương, doanh nghiệp trở nên dễ dàng hơn. Một doanh nghiệp ở vùng miền núi cao có thể nhập hàng từ vùng biển nhiều loại sản phẩm mà không cần phải xuống trực tiếp ở đó để ký kết hợp đồng. Mọi thứ sẽ được khoa học và công nghệ giải quyết và chỉ cần mất một vài ngày là sản phẩm đã đến được nơi cần đến. Chỉ có khoa học và công nghệ trong bối cảnh chúng ta hiện nay mới giúp cho các địa phương cách nhau hàng trăm, thậm chí hàng ngàn cây số vẫn liên kết hợp tác với nhau một cách dễ dàng.

Trong việc phát triển kinh tế, khoa học và công nghệ tạo ra mạng lưới xã hội rộng lớn giúp cho các địa phương tìm được những đối tác cần thiết để liên kết hợp tác một cách dễ dàng và hiệu quả. Doanh nghiệp ở các địa phương khác nhau cũng sử dụng khoa học và công nghệ để kiểm tra, giám sát lẫn nhau trong quá trình hợp tác một cách minh bạch hơn. Nó giúp giảm thiểu các khâu trung gian, nguy cơ rủi ro do quá trình vận hành phức tạp mang lại. Trong phát triển văn hóa xã hội, khoa học và công nghệ cũng đóng vai trò to lớn giúp các địa phương liên kết với nhau để phát huy được hết tiềm lực, nguồn lực và cũng bảo vệ được những nét đặc sắc trong văn hóa xã hội của mình. Khoa học và công nghệ giúp cho bộ máy quản lý giữa các địa phương trong tỉnh có thể hợp tác xử lý các vấn

đề liên quan một cách nhanh chóng và hiệu quả nhất. Đồng thời cũng giúp cho quản lý chung của nhà nước thêm phần chặt chẽ, điều động các nguồn lực nhanh nhất và đáp ứng kịp thời nhất để xử lý các vấn đề nóng bỏng của xã hội.

Sự phát triển của khoa học và công nghệ cũng làm cho chúng ta quan niệm lại về vị thế và vai trò của các địa phương. Trước đây, các địa phương có vị trí địa lý và điều kiện cơ sở vật chất hạ tầng, giao thông vận tải phát triển sẽ được xem như là các trung tâm, còn các địa phương ở vùng sâu, vùng xa vốn gặp nhiều khó khăn cũng bị coi như là các khu vực ngoại vi của sự phát triển. Các khu vực ngoại vi thường phải chịu ít nhiều sự lệ thuộc vào các trung tâm phát triển trên nhiều lĩnh vực khác nhau. Nhưng khoa học và công nghệ đã giúp cho mối quan hệ giữa các địa phương trở nên bình đẳng hơn, tạo ra sự liên kết bền vững hơn bởi nó hạn chế được nhiều điểm khó khăn do vị trí địa lý, điều kiện tự nhiên mang lại. Và hơn hết, chẳng có địa phương nào có ưu thế tuyệt đối, cũng chẳng có địa phương nào không có ưu thế gì cả. Mỗi địa phương đều có những ưu thế riêng về các nguồn lực của mình đồng thời cũng có những hạn chế, những khó khăn riêng. Sự liên kết là để tạo điều kiện cho các địa phương phát huy được các tiềm năng, ưu thế của mình cũng như khắc phục các hạn chế, khó khăn một cách phù hợp và hiệu quả. Và khoa học và công nghệ phát triển là điều kiện quan trọng, có tính quyết định để tạo ra sự liên kết giữa các địa phương chặt chẽ hơn. Đây cũng là định hướng phát triển của tỉnh Nghệ An nói riêng cũng như cả nước nói chung trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay./.